

Onderwerp

Startnotitie meerjarige aanpak bomenbeheer

Adviseur : J. Wijnhuizen**Datum B&W** : 02-09-2025**Programma** : Openbaar groen**Datum Raad** : 16-09-2025**Portefeuillehouder** : A. Blokland**Openbaar** : Ja

Aan de Raad**Aanleiding**

Rozendaal staat bekend om zijn groene karakter vanwege haar bosrijke omgeving maar zeker de boomrijke leefomgeving van haar inwoners en bezoekers. We vinden het behoud van onze groene cultuurhistorische omgeving belangrijk en hebben daartoe in de Groenvisie geformuleerd op welke wijze we Rozendaal duurzaam groen willen houden. De Groenvisie geeft in hoofdlijnen de ambities van de gemeente weer op thema's als biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatproblematiek in het openbaar groen. De Groenvisie wordt straks opgenomen in de omgevingsvisie.

We zien al enige jaren dat het bomenbeheer in de huidige aanpak niet volstaat. Binnen het huidige budget is alleen ruimte voor het veilig houden van de bomen. In praktijk komt ook voor dat zelfs het voor alleen het veilig houden van de openbare ruimte op het gebied van bomen het huidige budget niet toereikend is. Ouderdom, langdurige droogte en hogere temperaturen zorgen ervoor dat de conditie van bomen versneld achteruitgaat, en daardoor dat er meer onderhoud nodig is aan de bomen. Financiële ruimte om bomen te vervangen is er niet. Dit leidde vanwege aanvullende veiligheidsmaatregelen ook enkele keren tot forse meerkosten, door onvoorziene ingrepen.

Om te identificeren hoe de opgave van ons bomenbeheer er kwantitatief uit ziet (aantallen en stand) en om te identificeren welke scenario's voor toekomstig beheer gekozen kunnen worden is een adviseur gespecialiseerd in boomonderzoek gevraagd onafhankelijk advies uit te brengen over de stand van de bomen, de te nemen maatregelen voor een toekomstbestendig groene gemeente en om deze te vertalen naar scenario's voor meerjarige aanpakken¹.

Waarom betrekken wij u

De Omgevingswet en de daaruit volgende verdeling van bevoegdheden tussen college en raad maakt dat we u een startnotitie voorleggen in plaats van het hele plan. In deze notitie vragen we besluitvorming over de kaderstellende onderdelen van dit plan en de budgettaire consequenties. Het uitvoeringsprogramma is een bevoegdheid van het college. Dit sturen we ter kennisgeving mee.

¹ Hierin werken we de basis uit voor het meerjarig beheren van de eigen bomenvoorraad, waaronder de bomen van de begraafplaats. Hierin is niet verdisconteerd op welke wijze we van inwoners of grondeigenaren bomenbeheer afdwingen. Ook hierin hanteren we de kaders van de groenvisie, maar dit vraagt een andere beleidsaanpak en wordt uitgewerkt in het VTH-beleid.

Gevraagde beslissing

1. Kennisnemen van bijgaande scenarioschets bomenprogramma.
2. Instemmen met de onder argument 2 uitgewerkte kaders voor een meerjarige aanpak bomenbeheer op de volgende aspecten:
 - a) Inzetten op groeiplaatsverbetering en intensiveren boomveiligheidsinspectie
 - b) Uitgangspunten voor aanplant
 - c) Keuzes qua boomsoorten
 - d) Het verplichten van een BEA bij initiatieven rondom bomen.
3. De financiële gevolgen van scenario 2 in samenhang met andere ontwikkelingen wegen als claim bij de op te stellen begroting.

Wat willen we bereiken?

Rozendaal voor de toekomst groen houden.

Argumenten

1. *De huidige aanpak volstaat niet op de volgende punten*
 - a. *Huidige aanpak volstaat niet wegens klimaatverandering en voorziet niet in maatregelen die nodig zijn voor het sterk verouderende bomenareaal*
 - b. *Huidige aanpak is niet planmatig, alleen op het onderdeel veiligheidssnoei vindt planning plaats.* Door het niet planmatig werken wordt geen bijdrage geleverd aan het toekomstbestendig beheer van de groenstructuur, in overeenstemming met Groenvisie. Ook ontstaan er zo risico's op grootschalige uitval en toenemende gevaarstelling waarop we niet voldoende kunnen bijsturen.
 - c. *Huidige aanpak bevat geen middelen voor vervanging*

De huidige beheeraanpak heeft alleen betrekking op onderhoud bestaande uit (veiligheid)snoei en kap en groeiplaatsverbetering. Om Rozendaal groen te houden is een structurele budgettoevoeging nodig om vervanging mogelijk te maken. Als we de huidige aanpak blijven hanteren zal per vervanging een los investeringsvoorstel voor de raad nodig zijn. Door een planmatige aanpak na te streven en daarbij structurele middelen beschikbaar te stellen op basis van heldere uitgangspunten werken we efficiënt aan een toekomstbestendig bomenareaal voor Rozendaal.
2. *Scenario-analyse wijst uit dat een gewogen mix tussen vervanging en behoud op basis van een taakstellend budget (scenario 2 uit de gevraagde scenarioschets) een gewogen midden biedt tussen een versterkte beheers aanpak, waaronder een toevoeging van structurele vervanging en het beheersbaar houden van daarvoor beschikbare budgetten*

Het toekomstig beheer van bomen leidt – ook wanneer we de huidige aanpak voortzetten, tot toenemende kosten. We hebben gezocht naar een optimale mix tussen beheerst versterken van het bomenareaal dat onder beheer van de gemeente valt en het beheersbaar houden van de daarvoor noodzakelijke kosten. Scenario 2 biedt hiervoor de gewenste insteek.

Om de voor scenario 2 gehanteerde uitgangspunten te hanteren voor de meerjarenaanpak willen we de volgende kaders hanteren voor een meerjarige aanpak bomen en het nader op te stellen Bomenprogramma:

- a. Inzetten op groeiplaatsverbetering en boomveiligheidsinspectie intensiveren, uitgaande budgetverhoging op basis van scenario 2.*

De gemeente zet in op het verlengen van de levensduur van bomen door het verbeteren van groeiplaatsen. Door de bodemgesteldheid te optimaliseren en de bomen van meer groeiruimte te geven kan de periode van vervanging worden uitgesteld. Dit zijn vaak kostbare ingrepen maar binnen scenario 2 wordt gebruik gemaakt van de natuurlijke aanwezige bodem.

Daarnaast vraagt de leeftijdsopbouw van het gemeentelijke bomenbestand om extra aandacht. Een groot deel van de bomen bereikt een hogeren leeftijd waardoor de kans op gebreken en veiligheidsrisico's toeneemt. Om de veiligheid in de openbare ruimte te garanderen wordt de intensiteit van boomveiligheidsinspecties verhoogd. Dit betekent dat er vaker aanvullend onderzoek nodig zal zijn. Voor de onderzoeken en de uitvoering van eventuele vervolgmaatregelen zijn er extra middelen nodig.

- b. Uitgangspunten voor aanplant*

- De gemeente hanteert een indeling van bomen op basis van vitaliteitsklassen. Deze maatstaven bepalen of een boom behouden kan blijven of vervangen moet worden. Wanneer de vitaliteit onvoldoende is, wordt de boom vervangen.
- Daarnaast spelen beleving van de laan als geheel een rol. Zodra de laanbeplanting niet langer herkenbaar is als laan wordt er ingegrepen. De wijze van vervangen kan per laan verschillen, afhankelijk van de lokale situatie en de gewenste laanstructuur.
- Door de jaren heen zijn er al veel bomen uitgevallen. De gemeente streeft ernaar bij vervanging het oorspronkelijk aantal bomen zoveel mogelijk te herstellen, zodat de laanstructuur op basis van historische gegevens behouden blijft en waar mogelijk vervangen

- c. Keuze boomsoorten*

- Om het cultuurhistorische karakter van de lanen in de gemeente te behouden wordt bij de keuze van boomsoorten rekening gehouden meer de herkomst van soorten. Daarbij wordt aangesloten bij de historische laanbeplanting maar ook gekeken naar de toekomstbestendigheid
- Ervaringen uit zuidelijker delen van Europa laten zien dat bepaalde soorten beter bestand zijn tegen veranderende klimaatomstandigheden. Deze soorten worden meegenomen in de afweging om de duurzaamheid van de beplanting te waarborgen

- Bij de aanplant van boomgroepen en solitaire bomen wordt daarnaast gekozen voor soorten die een versterkte bijdrage leveren aan de biodiversiteit van de gemeente.

d. Het verplichten van een BEA bij initiatieven rondom bomen.

Langs de wegen in de gemeente is een groot deel van de boomschade terug te voeren op werkzaamheden van infrabedrijven en nutsvoorzieningen. Deze schade ontstaat vaak door graafwerkzaamheden, aanleg of vervanging van kabels en leidingen, en het werken met zwaar materieel in de directe nabijheid van bomen. De gevolgen zijn groot: wortelstelsel en stam worden beschadigd, waardoor de vitaliteit en levensduur van bomen sterk achteruitgaan.

Om dit te voorkomen stelt de gemeente het verplicht gebruik van een Boom Effect Analyse (BEA) bij werkzaamheden in de nabijheid van bomen. Een BEA verplicht bedrijven voorafgaand aan de uitvoering een plan op te stellen waarin de duurzaamheid van de bomen voorop staat.

Door het verplicht stellen van een BEA wordt het belang van bomen structureel meegewogen in de voorbereiding en uitvoering van projecten. Hiermee worden onnodige kosten en verlies van bomen voorkomen en draagt de gemeente bij aan het behoud van een duurzaam en groen bomenbestand.

Kanttekeningen

1. De aanpak leidt tot een significante kostenuitzetting

2. Het taakstellende budget betekent dat we onverminderd gedwongen blijven om strakke keuzes te maken in de (termijn) van vervanging en de verhouding tussen onderhoud en vervanging

Wat gaan we daarvoor doen?

a) Planning

Na instemming met de kaders zal Scenario 2 worden uitgewerkt in een meerjarig bomenprogramma (2026-2030) waarvan we vaststelling voorzien in het najaar. Ook werken we vanaf 2026 met een jaarlijks beheerplan.

b) Evaluatie

In reguliere P&C-lijn informeren we de raad over de aanpak van de Groenvisie (straks Omgevingsvisie) en meer specifiek van het bomenbeheer voor zover daartoe aanleiding is wegens gewijzigde omstandigheden, te behalen doelstellingen en financiële verantwoording.

c) Participatie en communicatie

Via In de Roos en de website zullen inwoners geïnformeerd worden over het besluit en de insteek van het meerjarige bomenonderhoud.

In de uitvoeringsparagraaf van dit programma en in de jaarlijkse planning (en zo nodig P&C-documenten) zal aandacht worden besteed aan de wijze waarop inwoners of andere belanghebbenden worden betrokken bij concrete uitvoeringsafwegingen en – praktijken.

Wat mag het kosten?

De laatste jaren is er gemiddeld €41.000 per jaar uitgeven aan het beheer van de bomen. Dit bedrag geldt voor zowel de begraafplaats als het openbaar groen.

Ook onder de huidige aanpak voorzien we een kostentoeename die mede aanleiding is een meer gestructureerde aanpak van het bomenbeheer na te streven. Het nu voorliggende plan zorgt voor een verhoging van het structurele budget met € 66.000. Dit wordt gedekt door het inrichten van een budget voor bomenbeheer en het navenant ophogen daarvan, alsmede door een post onvoorzien toe te voegen. De definitieve verdeling van middelen en bedragen worden nader uitgewerkt.

De kostenuitzetting verhoogt de uitdaging om meerjarig tot een sluitende begroting te komen. Deze pakken we op aan de hand van de kaders zoals gesteld in de Kadernota 2026-2029. Daarbij is het een overweging om – indien nodig voor een van de jaarschijven een lager, of juist hoger bedrag te ramen. Meerjarig zal het bedrag van € 107.000 moeten worden gereserveerd.

Instemming met dit voorstel leidt ertoe dat het begrotingstekort ten opzichte van de aannames bij de Kadernota verder oploopt. We nemen deze ontwikkeling mee als afweging in het nader op te stellen voorstel voor begroting dat we aan uw raad aanbieden.

Om kosten te dekken wordt naast de ophoging van het budget (en het generiek zoeken naar een begrotingsoplossing) ook ingezet op het verkrijgen van incidentele bijdragen vanuit provincie, dan wel rijk. Zo zijn we actief in regionaal verband om uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) middelen te genereren om de vervangingsopgave van historische lanen mede uit te kunnen dekken. Bij het beheer en de vervanging van bomen wordt gekeken naar mogelijk opbrengsten uit de verkoop van vrijkomend hout. De verkoop van hout als stookhout of biomassa levert slechts een beperkte opbrengst op in vergelijking met de verkoop aan de meubelindustrie. Omdat slechts een klein aantal bomen geschikt is voor meubels blijven de financiële voordelen hiervan beperkt.

Daarnaast ontvangt de gemeente een subsidie voor o.a. het boomonderhoud op de begraafplaats. De huidige regeling loopt af in 2027. Er wordt onderzocht of een verlenging mogelijk is.

Het college van burgemeester en wethouders,

Raadsvoorstel

Bas Pelgrum,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)

1. Scenarioschets bomenprogramma